

Előfizetési díj

vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra helyben	1 frt.

vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor 6 kr. ara
Helyedij minden hirdetés után 30 kr. Nagybbr
és gyakori hirdetéseknel külön kedvezményt i
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10

Nyiltéri cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.**A pénzügy rendezése.**

II.

A piacnak kétféle állapotja lehetséges, az egyik nyugalmasnak, a másik a speculatio állapotának nevezhető. Az elsőben mi sem történik azon célból, hogy a kereskedő közönség jelentékeny részénél felkeltsék az ízlet tovább terjesztésének vágya; a termelők csak a közönséges árumennyiséget állítják elő, s a kereskedők csak azt vásárolják meg; mindenki a megszokott mérvben, vagy legfeljebb tőkéje szaporodásának arányában folytatja üzletét, s a bankok vagy más pénzintézeteknél csak a közönséges hitelt veszi igénybe. Miután pedig a bankok csak köl-

csönzéseik mértéke szerint emelhetik jegy kibocsátásukat, ily körülmények közt a jegyforgalomnak tartós növekedése nem fordulhat elő, s az árak emelkedése sem következhetik be.

Van azonban a piacoknak ellenkező állapota is, midőn — alaptalanul vagy indokoltan — azon vélemény uralkodik, hogy egy vagy több fontos kereskedelmi cikk készlete nem éri fel a rendes fogyasztás mérvét. Ilyenkor a kérdéses cikkekkel kereskedők kiterjeszteni törekcsenek tüzletüket, a termelők vagy importálók pedig nagyobb mennyiséget igyekeznek előállítani, a speculansok nagyobb készletet beszerezni, s a készletek tulajdonosai új kölcsönök után látnak, hogy képesek legyenek minél későbbre halasztani árúik eladását. Mind ezen osztályok kiterjedtebb mértékben veszik igénybe hitelüket, s e törekvésükben a pénzintézetek által — gyakran minden óvatosság nélkül — gyámoltatnak. Ily hatást mindazon körülmények előidézhetnek, melyek a szokottnál nagyobb tökenyereményt helyeznek kilátásba, p. bizonyos árúk külkeresletének rögtönös és nagymérvű emelkedése. Ily esetekben a kereskedő osztállynál azon vágy jelentkezik, hogy hitelüket a vásárlásra lehető fokig felhasználják. Ha az üzletek ezen állása rendkívül soká tart, visszahatás — kereskedelmi válság — idéztetik elő.

A kifejlődő speculatio s a visszahatás korszakai közt van egy időköz, mely hetekig, sőt néha hónapokig is eltart s mely alatt az árak súlyedése ellen küzdenek. Jelentkezvén a visszahatás előtüneményei, a készlettel bíró speculansok nem hajlandók csökkenő árak mellett árulni, s e köz en rendes kötelezettségeik teljesítése végett pénzre van szükségök. S ez azon stadium, a mely rendszerint jelentékeny emelkedését mutatja fel a bankjegy-forgalomnak.

A bankjegyek e szaporodása meghosszabbítja a speculatio tartamát, továbbra is fenntartja a túlságazott árakat, s fokozza a nemes fémeknek külföldre folyását. Ezen utóbbi körülmény jellemzi leginkább a kereskedelmi

válságok kifejlődésének e stadiumát. A visszahatás késleltetésének s a kíséretében járó komoly bajoknak elejét venni: célja azon pénzügy-rendezési tervnek, melyet először Angliában lord Overstone, Norman és Torrens állítottak fel, s melynek lényege törvényre emelkedett az 1844-i híres bankactában.

E terv eredeti tisztaságában minden forgalomra szánt fizetési jegy kiadását egyetlen intézetre szorította volna. A parlament által elfogadott alakban meghagyta e kiváltságot minden akkori jegy kibocsátó banknál, de az jövőre egynek sem volt engedélyezendő; továbbá az angol bank kivételével minden intézet számára megszabott a kibocsátandó összeg maximuma. Az angol bank csak azon jegyeinek számára állít meg a maximumot, melyek kölcsönre emittáltaknak. (E maximum kezdetben 14 millió font sterlingre tétetett.) Ezen összegben felül minden kibocsátás csak nemes fémért cserében történhetik, s a jegy-forgalom e része irányában egészen passiv álláspontot foglal el a bank, az levén egyedüli functioja, hogy e jegyeit, a mikor csak kívánják, aranyra váltssa fel. Ezen intézkedésnél azon vélemény szolgált irányadóul, hogy a bankacta czelszerűsége teljesen igazolva legyen, ha befolyása folytán a jegyforgalom minden quantitativ s értékváltozásaiiban is megfelelően azon változásoknak, a melyek tiszta ércz-pénz-ügy mellett fordulnának elő.

— Komáromból érkezett képviselők — a

„Reform” szerint — azon hírt hozták, hogy azon város választói készeknek nyilatkoznak Ghyecz Kálmánt az 1867-ki alapon is megválasztani és pedig azon határozott szándékkal, hogy Ghyecz ezen új mandatum által erkölcsileg fődözve lépjen be újra a képviselőházba s itt bontsa ki az új pártalakítás lobogóját.

Az államadósságokról szóló kimutatások közül, a melyeket a pénzügyminiszter a képviselőház mai ülésében előterjesztett, első helyen említendő a

1867-iki kiállításunkról nem sok épületest hallottam, ránk nézve meglehetősen sikerült is. Nem tehetünk ellene, hogy ne helyeseljük azok véleményét, kik monák, hogy az 1873-iki kiállításból Magyarország több haszna van, mint bármely más országnak. Hisz Ausztriának is mennyi az anyagi vesztesége! Mindazáltal sehol sem marad a kiállításnak annyi vagyona, mint épen az osztrák fővárosban. Mennyi buzgalom, mennyi erély és mennyi áldozatkészség szövetkezik itt, hogy az alkalmat, a midőn az ipar és művészet ünnepeit ült, teljesen kizsákmányolják, ép az ipar és művészet érdekében. Eltekintve a magánosok vállalataitól, Bécs ez alkalommal három új muzeumnak veté meg alapját. Ezek egyikét, az „osztrák-magyar keleti muzeum”-ot, mint ezime is mutatja a dualismus elvei szerint akarják létesíteni, nem hiszük azonban, a minthogy a bécsiek sem hiszik, hogy a dualismust ez intézetre is kiterjesztene óhajtanók. Ugyan mi hasznunk is volna, ha Bécsben főmagyar muzeumot tekintenénk, a mikor Budapesten az ipar- és paedagogiai muzeum jövő budget-je is még kérdés tárgya? . . . De csak hogy ennyink van már! s csak a művészet érdekében is tehetünk volna ennyit! —

Prém József.

(Folyt. köv.)

Felfedezések a csillagokon.

Egy látok álmai.

Eddig teljesen ismeretlenek voltak a csillagok lakóival s a növény- és állati élettel az égi testeken. Birunk ugyan vázlatokat a pláneták embeireiről: ezek azonban leginkább abból indultak ki, hogy milyen lehet a csillagokon az élet, ha ott ugyanazon szellemi tehetségekkel bíró lények volnának, mint mi. Ily vázlatokat Bernstein A. is adott népies természettudományi irataiban. Felveti például a kérdést, hogy milyen betolyást gyakorolhat a Saturnus gyűrűje annak lakóira, feltéve, hogy azok tehetségek tekintetében az emberhez hasonlóak. Saját savaiban adjuk a feleletet: „azon embereknek, kik Saturnuson élnek, eredetileg bizonyára nem volt

magyar vasuti kölcsön állapotáról s hova fordításáról szóló végjelentés. Ezen kölcsön ugyanis teljesen ki van már merítve s így az egész műveletről végleges ítéletet mondhatni. Ezáltal csak a főbb tételeket: az adósság mai állását és a kölcsön értékesítését kívánjuk fölemlíteni. 1872. végével 695272 darab kötvény volt forgalomban 83432.640 frt névértékkel. A kölcsön értékesítése azon eredményt mutatja föl, hogy az összes 709380 darab kibocsátott 85125.600 ezüst frt névértékű kölcsönkötvény után az állam tiszta bevétele ezüstben 58365558 frt. E szerint a kölcsön művelet által nem éretett el a cél, melyet az 1867. XIII. t. cz. kitűzött. A törvény az 1 §-ban kimondja, hogy valóságos értékben 60 millió ezüst forint szerzetessék be s ez vasutak és csatornák építésére fordíttassék.

Az 1870. évi magyar nyereségek kölcsön állása 1873. szeptember végével 290.400 forgalomban levő sorsjegy után névértékben 29,040,000 frt államadósságot mutat: az összes kibocsátott 300.000 db sorsjegy után pedig valósággal 24 millió forint folyt be, a mint ezt a törvény rendeli.

A gömöri záloglevél kölcsönből 1873. szeptember hó végével 43,603 db záloglevél volt forgalomban 6.540,450 ezüst forint névértékben; az összes törvény rendelte kibocsátás 5,233,197 frtot eredményezett ezüstben.

Az 1871. évi 30 millió kölcsönből a f. évi szeptember végén 29,184,000 ezüst frt névértékű kötvény maradt forgalomban; a kölcsön értékesítése tiszta bevételül 24,859,214 frtot eredményezett bankértékben.

Az 54 millió kölcsön valamennyi körvénye forgalomban van még, mert a törlesztés csak 1875-ben kezdődik. A Adósság tehát az egész névleges értékben fennáll. Értékesítése azt mutatja, hogy a consortium 39,824.301 ezüst frtot lefizetett és még 135.698 ezüst forinttal van hátrálékban, a tiszta bevétel bankértékben 42,739.761 frtot teszen.

A képviselőház ülése nov. 8.

Szlávy József miniszterelnök beszéde.

(Vége.)

És most, hogy a dolog oekonomiáját is megértsem, azt hiszem, hogy a t. ház nem kíván-

sejtelmük arról, hogy egy golyó felszínén laknak mint a hogy a föld emberei sem sejtették azt. Valamint arról sem lehetett a legkisebb fogalmuk sem, hogy golyójukat egy gyűrű övedzi; mert a mi nekünk gyűrűnek tetszik, nekik egészen egybnek látszik. Azon emberek, kik az aequator alatt laknak, csak benső meg nem világított részét látják a gyűrűnek mint egy széles fekete vonalat égboltozatunk közepén s minthogy bizonyára azt hiszik, hogy az égboltnak támaszra van szüksége, kétségtelenül e széles fekete vonalat boltozatnak tartják, mely az eget tartja. Azt is kell következtetniük, hogy a nap, mely nekik világít, még távolabb kell hogy legyen, mint e fekete ív, mert ősszel és tavasszal a nap láthatatlan nekik, mert ép a gyűrű háta megett áll, sugarait a Saturn-golyó egyenlítőjére vetvén. Jobban lehetnek — folytatja Bernstein — Saturnus azon emberei, kik az aequator két oldalán laknak. Az ők szemében a gyűrű nem ossza két részre az eget, hanem mint egy ív hajlik le s oldalt az ég boltozatát egy szivárványhoz hasonlóan fogja körül. Ezután szerző Saturnus gyűrűjét emberhez hasonló lényekkel népesíti meg. A 29 mért-földnyi vastagságú gyűrűt lakottnak mondja. Mint-hogy ezen gyűrű 10 óra alatt fordul meg Saturnus körül, az ők éjelük és nappaluk egyenként 5 óráig tart. A lakosokra nézve e keskeny karikán nincs lényeges különbség, a tél és nyár között; mivel e gyűrűn ép olyan élet van, mint rendes golyó gömbölyűségű plánetán az egyenlítőnél, hol az évszakok változása leginkább az esős és száraz időszakok változása. Szellemi tekintetben azonban ez semmi esetre sem lehet kedvező lakhely, alig van különben a naprendszerben egy helyecske, hová nehezebb volna az életet maga valóságában képzelni el, mint Saturnus gyűrűjén. stb.

A mi azonban a tudományak miadéig nem sikerült, t. i. a növény- és állati élet kikutatása a plánetákon, megoldásra talált egy más uton s legpedig oly terjedelmes módon, hogy most a legbelsőbb tudósításaink vannak ama planetai titkokról. A szerencsés felfedező az ismert amerikai látok Davis A. J. a „Zauberstab”, a „Reformator” és más iratok szerkesztője. Ez magnetikus álom al-

„KELET” TÁRCZÁJA.

A bécsi életből.

I.

— novemb. 9.

Ha nem csalódom Bérne írja valahol, s ha másodszor sem csalódom, párisi leveleinek egyikében, miszerint nem sok bizonyítást igényel azon állítás, hogy az a legszellemdeusabb ember, ki a legunalmasabb tárgy iránt is érdeklődést bír keltei. Ez észrevételt már mások is tették s ezek közt Heine hajlandó bátor embernek mondani azt, ki elcsépett élezczel kedveskedik társaságának. S vajjon, van e unalmasabb, elcsépettebb s egyszersmind „vizenyösebb” élezc, mint az — eső, melylyel a természet „lep meg” bennünket? . . . Ha ez unalmas tárgyon kezdjük csevegésünket, nem igényeljük ép a börnei dicseretet, noha érdeket költeni az eső iránt, nem oly nehéz, miután — mint látni fogjuk — ez itt Bécsben különben sem érdektelen; a mi azonban készletet, hogy ez elcsépett dologról beszéljünk, nem más, mint hogy a Jean-Pauli gyávaság vádját is elkerülni akarjuk.

Ennélfogva: Az eső jelenleg napi rendben van Bécsben. S ezzel sokat, nagyon sokat mondtunk. A mikor az élvágy és kedélyesség e híres városában rendszeren még néhány költőileg szép őszi nap után, hirtelen beáll az a csöndes, sűrű, apró, éles cseppekben permetező eső, mely schoppenhaneri következetességgel tavaszj jóformán meg sem szűnik: — a societé divatos tagja új és tetszetős névjegyeket rendel, a huszonhat kisebb-nagyobb színház reperto-irjában tengernyi az új darab, Strauss néhány új ke-ringőjének végső útmeit írja, Brahms s vele egy sereg hangversenyző virtuoz már vasuti jegyet vált valahol, hogy ide ránduljon, a „Künstlerhaus” Mac-karttal, a „Kunstverein” Pilotyval levelez és alkudozik; ezer jótékony egylet választmánya tánczvizalmat rendez és tervez . . . szóval kétségteleenné vált, hogy a téli sáson beköszönt s vele mindaz, a mit

telyes lehetetlenség mind előszámolni s a mi a bécsi életnek, ugy szólván, szellemi tartalmát képezi.

S az idén is örömteljesen, kettős vidámsággal kezdődik a téli saison, mintha a legunalmasabb holt időnyre következne, pedig ilyen az idén nem is volt, mert hisz a közkiállítás élenkőbbé tette a várost, mint bármily téli saisonban szokott lenni! Vagy épp azért lesz kétszeresen élénk és élvezetes a tél, mert a nyár is az volt? Ugy látszik. A közkiállítás alatt a bécsiek a fáradozó házigazda szerepét játsszák, a város kivételközötti rendes jellegéből s az ünneplés színezettel kénytelen volt a feszeseget is magára öltetni; most ismét a régi, a kedélyes szék-város, a tanulmányozó idegenek eltávoztak s mulatni vágyók jöttek helyettök s a bécsiek is kétszeresen kárpótolják magukat a közkiállítás után.

A közkiállítás után . . . valóban vége van! Az ember alig hiheti. Ma reggel sok gond után végre elkészítjük napi programunkat. néhány órát még mindig a közkiállításra szánunk s csak későn jut eszünkbe, hogy a rotunda gyönyörű portale-ja immár csak a osomagoló munkások és más válasz-tottak számára van nyitva; a magyar osztályban nem veri többé a cimbalmos amaz ábrándos nótákat, melyeknek a ridég angol sem birt ellenállni, a magyart pedig — ide künn — kétszeres erővel ragadák meg, hanem a helyett a romboló kalapács ütése hallatszik; a műcsarnok falairól letűntek a gyönyörű festvények, nem csodáljuk többé Delacroix „Sz.-Sebestyén-jét s Munkácsy „Éjeli csendzavarát” előtt nem ögyelgünk óráig búszbe önértettel figyelve az idegen műértők elragadtatását; nem tartba-tunk többé a magyar gazdasági csarnoknak rögtön-zött előadásokat francia és angol gazdákban föld-mivelési viszonyainkról, noha ezekkel sohasem fog-lalkoztunk, s kénytelen vagyunk bevallani, hogy mint minden nagy és nemes, az a mi missiónk is véget ért, melynél fogva kötelességünkbe vált fölvi-lágosítással, barátságos közeledés által is közremű-ködni abban, a mire a mi kiállításunk hivatra volt, hogy a külföld évtizedek óta ellenségeink rágalma folytán táplált tévfogalmait, hat hónap alatt vala-mennyire eloszlassa.

S ez, tekintve, hogy jóformán az első alkalom volt, mert bizony párisi tartózkodásom alatt,

hatja és nem is lehetséges most meghatározni, m. n. sorrendben tárgyalásának mindezek. Egyelőre arra volnék bátor kérni a t. házat, hogy a pénzügyi bizottság foglalkozzék mindennek előtt a földügyi kérdéssel és a földügyi kérdéssel összefüggőleg mindazon póthitelekkel, melyek tárgyalása még hátra van, azonkívül a pénzügyi és vasuti bizottságok együtt véve a keleti vasut kérdésével, mely szintén égető. A tanulmányi bizottság foglalkozzék az érintett két javaslattal, melyet a közoktatási miniszter beterjesztett; az osztályok pedig, nézetem szerint, tárgyalhatnák mindennek előtt a horvát ügyben kiküldött országos küldöttség által beterjesztett jelentést, és tárgyalnák a speciális bizottság által már elintéztet kataszteri és földadó-törvényjavaslatot.

A sorrendnek további megállapításáról akkor lesz ideje szólni, a mikor egyike vagy másika ezen törvényjavaslatoknak a központi bizottságon keresztül ment és a ház elé terjesztetik. (Helyeslés.)

Trefort Ágoston közoktatási miniszter kéri a közép- és főtanodáról szóló törvényjavaslatot a tanulmányi bizottsághoz utasítani, továbbá a tanügyi és vallási alapok megvizsgálására kiküldött bizottságokat megalakulni.

Irányi Dániel és az elnök rövid felszólalása után Helfy Ignác kérte a házat, hogy a törvényjavaslatokat ne utasítsa rögtön az osztályokhoz, mintán a képviselők nem is kapták meg a törvényjavaslatokat.

Deák Ferenc azt hiszi, hogy a míg a pénzügyi bizottság a deficit fedezéséről szóló javaslatokat vizsgálja, az osztályok a maguk részéről a horvát kiegyezést és a kataszteri kiigazítását szintén tárgyalhatják, csak azt kívánja kimondani, hogyha a pénzügyi bizottság elkészítette munkáját, azt mindjárt terjesztse is be a képviselőháznak, ha mindjárt az osztályok nem is végezték volna tárgyalásukat.

Csengery Antal a pénzügyi bizottságba már a legközelebbi ülésen kíván egy tagot választani Gyözy Kálmán helyébe. Tisza Kálmán a tanügyi bizottság megalakulását sürgeti. Deák Ferenc a hátfői ülésen nemcsak a pénzügyi bizottsági tagot, de jegyzőt is kíván választani. (Helyeslés.)

Elnök: A legközelebbi ülés hétfőn 11 órakor lesz a tárgyat fogja képezni a pénzügyi bizottság kiegészítése és az új jegyzőnek megválasztása. Azután a tanügyi és a t. bizottság tagjai itt fognak maradni és megalakulni; az osztályok pedig működésüket kedden fogják megkezdeni.

November 10.

Elnök Bittó István, jegyzők Szeniczey, Mihályi, Huszár.

A kormány részéről jelen vannak: Szilágyi, Trefort, Pauler, Zichy, Szapáry, Kerkapoly, Szende.

Szeniczey Ödön olvassa a mult ülés jegyzőkönyvét, mely észrevétel nélkül hitelesítették.

Deák Ferenc: T. ház! van szerencsém a t. háznak a keleti vasut galicizai részvényeseinek kérést és az ahoz csatolt memorandumot bemutatni, melyek a keleti vasut ügyére vonatkoznak. Kérem azoknak a pénzügyi bizottsághoz utasítását, minthogy a ház határozatából a bizottság fog a ke-

kalmával egy munkát dictált: „A természet alapcsimái, isteni nyilvánulásai és egy hang az emberiséghez,” mely amerikai angol kiadásban több mint 30 kiadást ért. A német, gr. C. Wittig által eszközölt kiadásból átvesszük a látnok ama vázlatait, melyek azon területtel foglalkoznak, melyet tárgyunkul vettünk fel.

Álljunk meg Saturnusnál. Davis szerint ott négy általános osztálya létezik a növényi fejlődésnek. Az első osztálynak magas alakja van, de ezek csak a sarkok közelében mutatkoznak, hol legkevesebb világosság és meleg uralkodik. E növények nem léteznek sem az egyenlítő, sem a vizek közelében. Óriási növényfejemények a fák alakjára; az anyagnemekben azonban, melyből képződnek, nem található a növényképződésnek magasabb rendszerezése.

A második osztályban a fáknek sík, nyulánk törzsük van s a galyak olyan hosszúra nőnek, mint a törzs s ezért sűrű árnyékuk van. Külsőre az Upon-hoz hasonlítanak, de alkat és milyensége nem. Nagyon becses gyümölcsük van, melyek hosszudad alaknak, belül fehérek s vastag héjúk van.

A harmadik osztály e rendben még tökéletesebb fejlődést mutat. Csak néhány láb magaságára emelkednek a föld felé. Különböző lehajló ágaik vannak, melyek fejlődésüktől fogva külön testet képeznek, mivel mint gyökerek a földbe hatnak. A növényvilág részeiben sokkal fejlettebb. Tenézszer helye az egyenlítő közelében van s a körülmény szabja meg sajátosságait. Bizonyos hüvelyes gyümölcsöket hoz létre. S minthogy ezek nagyon táplálók, állati alakokban is jönnek létre.

A negyedik növényvilág a legfejlettebb s a legtökéletesebb. Minthogy a többi szerfelett talhadjá, összetéte is nagyon tökéletes. A növényországban ez képezi a koronát s magában foglal minden az ő alatta álló képzeményt. Gyökere és törzse nagyon hosszú és nyulánk.

(Folyt. köv.)

leti vasut ügyével foglalkozni. (Helyeslés és ellenszavazás.)

Madarász József e kérvényt a kérvényi bizottsághoz kívánja utasítani, a gyakorlat szerint.

Deák Ferenc: Megnyugszik ebben is. Csak arra tesz megjegyzést, hogy ez nem rendes gyakorlat, mert ez ellen számtalan kivétel történt.

Elnök: Tehát a kérvényi bizottsághoz utasítatik. (Többen a pénzügyihez!) Tehát a pénzügyihez.

Simonyi Ernő: A házszabályok e tekintetben nyíltan intézkednek. Minden kérvény a kérvényi bizottsághoz utasítatik. A háznak nincs jogában ez ügyet a nyilvánosság elől elvonni. (Élénk helyeslés.)

Deák Ferenc tiltakozik az ellen, mintha ő a nyilvánosság elől akarná az ügyet elvonni. A pénzügyi bizottság ép úgy, vagy teljesen jelentést tesz, mint a kérvényi. (Élénk helyeslés.)

A ház a kérvényt a kérvényi bizottsághoz utasítja.

Németh Albert két kérvényt nyújt be Hódmezővásárhely városa részéről, az egyik az egyház és állam különválasztása, a másik jelentéktelenebb ügyben.

Várady Gábor Mártonfi képz. házi hivatalnok segélyezés iránti kérvényét nyújtja be s a gazdasági bizottsághoz utasítását kéri.

A ház a kérvényi bizottsághoz utasítja.

Pauler Tivadar indítványt tesz arra nézve, hogy az igazságügyi — már benyújtott s még benyújtandó — javaslatok tárgyalására egy külön bizottság küldésé ki.

Kerkapoly Károly bemutatja az állam főzámszámának az 1872 évi kezelésre vonatkozó zárszámadását. A törvény erre nézve azt rendeli, hogy ez a minisztertanács észrevételeivel a képviselőháznak haladéktalanul bemutatandó. Ha a miniszterumnak részletesebb és terjedelmesebb észrevételei vannak, az a választás áll előtte: vagy a törvény kívánatahoz képest, haladéktalanul beterjeszteti a zárszámadást, főtartván magának saját észrevételeinek pótlólag bemutatását, vagy várni a zárszámadás beterjesztésével, míg saját észrevételeivel együtt mutatja be. Tekintettel arra, hogy az 1874-iki fedezetnek megállapításánál, a zárszámadások birhatása jó szolgálatot tesz, már most terjeszti be azokat, főtartván magának, hogy a kormány észrevételeit utólag bemutathassa.

Az 1872-iki évben a magyar vasuti kölcsön végleg kimerítettén és rendeltetésének megfelelőleg felhasználván, bemutatja végleges jelentését e kölcsön állapotáról.

Kötelességének tartja továbbá bemutatni az 1870 és 71-ik évi nyereségy kölcsön, az 1871-ik évi ugynevezett gömöri záloglevél, az 1871-ik évi ugymondott 30 millió és az 1873. évi 54 millió ezüst forintnyi államkölcsönök állapotáról és hová lett fordításáról szóló kimutatását, a mely kimutatások, a folyó év harmadik negyedének végéig terjednek.

Bemutatja még a földterhermentesítési és az örököségi államadósság állapotáról szóló jelentését, úgy a mint az ez ideig alakult, és a mint előre láthatólag alakulni fog addig, míg a kiutalványozások — körülbelül 1877 év folytán — végleg megtörténhetnek.

Végül megemlítvén, hogy gondos tanulmányozása tárgyává tette a módosításokat, melyeket a casteri törvényjavaslat tárgyában kiküldött szakbizottság ajánlott és hogy összeállította az észrevételeket, a kimutatásokkal és pozitív számításokkal együtt, melyeknek előterjesztése magát a módosítások ellenében kötelezettnek érzi. Kérése már most odaterjed, hogy a szakbizottság vegye tárgyalás alá emez észrevételeit és az osztályok csak azután foglalkozzanak a törvényjavaslattal. (Félkiáltások: A miniszter észrevételei egyenesen az osztályokhoz tételhetnének át.)

Várady Gábor szükségesnek tartaná, hogy a miniszter ajánlatának elfogadása esetében az osztályok a törvényjavaslatnak már megrendelt tárgyalását még ne kezdjék meg.

Paczolai János arra kényszeríteni, hogy tett módosításait önmaga megváltoztassa, minek következtében, a pénzügyminiszter észrevételei egyenesen az osztályokhoz utasítandók.

Következik erre a napirend, a jegyző s pénzügyi bizottsági tagválasztás.

A jegyző választására beadatik összesen 218 szavazat, ebből nyert Beöthy Algernon 135. Matolay 71, s így Beöthy A. választott meg.

A pénzügyi bizottsági tagságra nyert Tisza Kálmán 134-et, Móricz Pál 68-at.

Ezután Tisza Kálmán: köszönettel veszi az iránta nyilatkozó bizalmat, de képvisleti s egyéb nagy elfoglaltsága miatt kénytelen arról lemondani.

Deák Ferenc azt hiszi, hogy a Tisza lemondásának oka inkább gyöngédség, tekintettel arra, hogy testvére miniszter. Tudja, hogy ez Tiszára nem lenne befolyással, de azért megnyugszik benne.

Ezután a sorrend állapítottatik meg. A ház legközelebb csütörtökre tart ülést. Napirendjét legközelebb közöljük.

Ülés vége 3/4 12-kor.

A balközépi pártválsághoz.

Az „Ellenőr”-nek Jókay a „Hon” esti lapjában így válaszol:

Ugy hiszem, Csernatony barátom el fogja ismerni az „önguny” jogosultságát az irodalomban; mely Heinében culminal, ki szüntelen electrizálta önmagának is saját sarcasmusaival azt a fajt, melyhez tartozott, s a melyet imádozt. Én csakugy részt veveendek pártunk küzdelmeiben, mint akárki más; erre minden tehetségemet felajánlom s a netaláni sikertelenség esélyeiből nekem is kijut a rám eső keserű osztalék; valamint a jó siker esetében sem fogok a Jónás töklevelei alá ülni a fölötti duzzogásban, hogy baljósíratom nem teljesül. Hanem azért a pártaktika fölötti nézeteink eltérhetnének, s a mint én nem akadályoztam az „Ellenőr”-t abban, hogy szerkesztője magánnézeteit a párt megkérdése nélkül, mint követendő párttaktikát oly kitartó eréllyel hozza közforgalomba, s azoknak elfogadására aztán a pártot is meggyerni törekedjék; hasonló concessióval az „Ellenőr” is legyen az én irányomban, s ha eltérő nézeteinket a hírlap és párttanácskozmány útján igyekezzünk egymással megértetni s ha lehet elfogadtatni, úgy hiszem sokkal loyálisabban járunk el, — mintha egymást egymástól sem értesítve, hol a magunk pártjában, hol a jobbról-balról mellettünk állókban cliqueket csinálnánk, s azokkal kötnénk titkos conventiókat. Én ugyan nem. — Az eltérő nézetek felett azért veszekedni nem fogunk; hanem Móricz Pál barátunként „csak suhogunk.” A közben pedig nem felejtjük el főfeladatunkat, a mivel a közös ellenfélnek tartozunk.

Jókai Mór.

A baloldali kör nov. 9-én tartott értekezletén Várady Gábor elnök, a kör által nagy sajnálkozással fogadott következő levelet terjesztette elő:

Mélyen tisztelt értekezlet!

Ismételt nyilatkozataimból ismerik önök azon meggyőződésemet, mely szerint egyedül a két nagy országos párt közötti méltányos elvi kiegyezés által vélem megelőzhetőnek azon súlyos veszélyeket, melyek hazánk jövőjét és államságát már a közel jövőben is fenyegetik.

Ezen meggyőződésemmel mellett maradtam eddig a pártunk tagja, mert mult év szept. 7-én kelt nyilatkozatom folytán hozott határozata a tisztelt értekezletnek ezt lehetővé, számos barátimnak szíves felhívása pedig csaknem kötelességemmé tette.

Azon határozat azonban, melyet a tisztelt értekezlet mai napon hozni méltóztatott, már határozott elvetését fejezi ki emittett egyéni nézetemnek: annak meghozatala után tehát a pártunk tagja többé nem maradhatok, s mivel magam alvira az országgyűlésen a hazának hasznos szolgálatot különben sem tehetnék, lemondottam egyszersmind képviselői állásomról is.

Kötelességemnek tartottam ezt a tisztelt értekezletnek bejelenteni s egyszersmind kifejezni mélyen érzett köszönetemet kegyességükért, barátságukért, hazafiai rokoászenyűkért, melyekkel engemet számos évek lefolyása alatt szakadatlanul megtiszteltek s nagy becsű szíves mlékezetükbe ajánlván mély tisztelettel maradok a tisztelt értekezletnek Budapest, nov. 7. 1873.

alázatos szolgálja:

Ghyecz Kálmán s. k.

Ezután Ghyecz Kálmán helyébe Várady Gábor választott meg közfelkiáltás útján a kör elnökének, ki meleg szavakkal fogadta el megtiszteltetést.

Végül kijelölő a kör Móritz Pált a pénzügyi bizottságba és Horn Edét a zárszámadások megvizsgálására kiküldött bizottságba. A jegyzői állásra Matolay Etele jelöltetett ki. — Az elnök felkérte, hogy a Deákkör elnökével tegye érintkezésbe magát s közölje vele pártunk megállapodását, hogy ők ezt elfogadva álljanak el tegnapri jelölésüktől. — Várady az esti ülésben referalt a körnek, hogy a Deákkör ma már értekezletet nem tarthatván, legfeljebb csak privatim lehet holnap megbeszélni az ügyet.

E levél felolvasása után jegyzőkönyvíleg fejezte ki a kör mély sajnálatát a lemondás felett s a következő elnök által fogalmazott s egyhanglagon elfogadott levelet intézett Ghyecz Kálmánhoz:

Mélyen tisztelt barátunk!

Mély megilletődéssel fogadtuk a képviselői állásodról történt lemondásodat s hozzáan intézett bucsuszavazatát; mert bár több ízben kijelentetted nekünk ez iránti szándékodat, a melynek végrehajtásától kérelmünk következtében szíveskedtél mindannyiszor elállani és így jelen elhatározásod sem lehetett előttünk egészen új; mindamellett a fájdalom egész súlyával nehezedik e szomorú tény reánk, mint a kik nem tudunk, nem fogunk soha megbarátkozhatni a gondolattal, hogy immár nem vagy országgyűlési pártunk tagja s annak egyik vezére.

Mi nem keresünk, mert nem is találunk szavakat azon nagy veszteség kifejezésére, mely visszalépésed által az egész hazát, de különösen pártunkat érte s csakis az a remény nyújt nekünk e súlyos veszteség fölötti méltó fájdalomaink közepette enyhítő vigaszt, hogy nem sokára ismét el és visszafoglalod a képviselőházban azt a helyet, a melyet kívülről nem foglalhat el a hazában senki s a melyen téged minden viszony között hazafiai legbensőbb örömmel fogunk üdvözölni.

Engedd, hogy ez iránti erős reményünket, sőt meggyőződésünket a jelen szomorú alkalommal is kifejezhessük.

Addig is, míg a várva várt pillanat bekövetkezik, fogadd ernyedetlen munkásságodért, e munkásságodnak gazdag eredményeiért, pártunk ügyeinek vezetésében kifejtett lankadatlan buzgalmadért minden közügyben minden körülmény között önfeláldozólag tanúsított nagyhorderejű működésedért és felelhetlenül kedves, nagybecsű barátságodért mindnyájunk legmélyebb köszönetét, szünni nem tudó halálját.

Isten áldása legyen rajtad, minden utadon és, vezessen ez vissza Téged mielőbb körünkbe!!

Kelt a baloldali körnek Budapesten 1873. évi november 9-dik napján tartott értekezletéből.

Várady Gábor m. k. elnök.

Majthényi Dezső m. k. jegyző.

E levél kézbesítésével az elnökség bízott meg.

Nemzeti színház.

(L. L.) Nov. 11. „A bűvös vadász”, szövege Kind Frigyes, zenéje Weber M. Károlytól.

Ez idény alatt első német dalmű, a meny nyiben Flotow a „Mártha” szerzője, dacára német származásának, nem német, hanem határozottan francia alapon álló zenész.

Weber „Bűvös vadász”, mely correct előadásban ép oly nagy hatással bír ma, mint egy fél századdal ezelőt (1822) történt első előadása alkalmával, — egyik legnevezetesebb terméke a német zenében legújabb időig uralkodott romantikus dalműirányának; míg egy, mint az egész német operairodalom, színpadunkon — fájdalom — csak is ez egyetlen dalmű által van képviselve.

Annyi azonban igaz, hogy a „Bűvös vadász”, valamint a romantikus iskolának egyáltalán, ugy különösen Weber dalműiről tevékenységének jellemzésére tán legalkalmasabb mű.

Weber irányja, nem különben mint az említett iskola más két mestereé, Spohr és Marschneré határozott ellentétben áll az olasz iránynyal s annak legjelentékenyebb képviselőjével, Rossinivel. — Webernek alapelve, a kifejezés lélektani ugy mint drámai igazsága; — ő a jellemfestésben — jól lehet ez nála inkább mesteregesnek, mint sem természetesen mondható — a legnagyobb lelkiismeretességgel jár el; — dallamképzése szabatos s mindezekhez járul a képelethez különös bája, mely művein előmlik. Hangszerelés tekintetben szintén nagyjelentőségű reformokat hozott be Weber; nem csak a hangszerek szaporítása, hanem főleg azoknak új, addig ismeretlen felhasználása által.

S hogy mindezen előnyök dacára is Weber zenéje közönségünket rendesen hidegen hagyja, nem azon jelentéktelen árnyoldaloknak tulajdonítjuk, melyekkel az kétségkívül bír, s melyek kiválólag az egyöntetűség hiányában s néha heterogen elemek összezavarásában nyilvánulnak; — hanem főleg ama körülményből véljük kimagyarázhatni, egyrészt, hogy a dalmű fogalma, a mint az a német népiéletből kifejlődött, s annak náluk megállapodott alapfelfogása, reánk nézve idegen éghajlati virágai: és sokkal távolabb állanak tőlünk, mint az olasz felfogás, mely idegensége dacára is, közvetlenül az érzékekre ható irányzata folytán, könnyebben gyökeret verhetett és meghonosodhatott nálunk. Mert Webernél nem találunk u. n. brillans énekpartikat, számtalan fermaták végtelen cadenciákkal fűszerezve és rendesen semmi által okadatolva; ő szigoruan logicaillal jár el, egyedül a helyzetek által hagyja magát irányoztatni s a közönség iránti hízegő concessiókról mit sem tud.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten novemb. 12. 9 ó. 50 p. d. e.

Érkezett novemb. 12. 10 ó. 40 p. d. e.

A Deákpárt tegnapi értekezletén elfogadtatott az indítvány az incompatibilias mielőbbi behozatala iránt; az osztályok igen rövid tárgyalásban elfogadták a horvát kiegyezési javaslatát.

Tegnap ministertanács volt a király elnöklété alatt a katonaság elszállásolásának kérdésében, azután Kerkapoly valószínűleg a bankkérdésben Bécsbe utazott.

A bécsi reichsrathban tegnap előterjesztetett az osztrák kormány

kölosönügyi törvényjavaslata, mely 80 millió kölosön vételét ajánlja, azután a pénzügyér hosszú beszédben indokolta tervét.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 12. 1873.

— Ő császári és Apostoli királyi Felsége Schönbrunnban 1873-ik évi november hó 5-én kelt legfelsőbb elhatározásával Mórítz Sándor ezredes saját kérésére a honvédségi Ludovica-Akadémia igazgató állásától felmenteni, — s a brassói 8-ik honvéd-dandár ideiglenes parancsnokává, — helyébe Edényi Lipót ezredes s a 7-ik nagy-szebeni dandár ideiglenes parancsnokát a Ludovica-Akadémia igazgatójává kinevezni méltóztatott.

— B. Podmanitzky Frigyes ur, a fővárosi közmunkák tanácsának alelnöke, orsz. képviselő, tegnapi délután a Deák kör tagjai sorába lépett.

— A „kolozsvári dalkör“ tagjai, hosszabb szünet után, tegnap szép számmal sereglettek össze énekgyakorlatra a „Dalkör“ helyiségében. A művészet napfényes zászlója alatt küzdő buzgó daláraink száma, mint értesülünk, újabban is sok értéke: erővel gyarapodott s így a nem sokára rendezendő dal-estély remélhetőleg az eddigieknél nagyobb műveltségben részesül majd a közönségnek.

— Az új választási törvényben Kolozsvárt illetőleg a következő hízegő sorokat olvassuk: Kolozsvárnak 2 képviselőt éppen azon okoknál fogva lehetne adni, a melyeknél fogva Temesvárnak. Aradnak nem lehetne adni többet egyelőre 1-nél. Mindkét virágzó város örvendetiesen halad ugyan előre, de különböző nemzetiségekből álló nagy tömeget sem Temesvárnak, sem Aradnak, különben szép számú buzgó értelmisége még mindig nem bírhatja akként vezetni, miként vezetheti az értelmiség pl. Kolozsvár egyöntetű magyar, tulnyomólag művelt, vagy legalább nemzeti irányban művelődő közönségét.

— Lévy Sándor, fölszentelt püspök és egyri főkáptalani nagyprepost f. hó 9 én reggel 4 órakor rohamos szívbjá folytán élete 65 ik évében hirtelen elhunyt. Ő egyike volt a legdecebb magyar főpapoknak, áldás legyen emlékeztén!

— Vidacs János öngyilkossága. Ismereteseke azon szomorú viszonyok, melyek közé Vidacs János orsz. képviselő saját üzletének s a ferencz-józsefvárosi tak. pénztár bukása folytán jutott. A további szorongatás elől Vidacs János tegnap reggel az öngyilkosságban keresett menekülést. Reggel 8 órakor a kigyó és városház-utca sarkán a Rottenbillerház 4. dík emeletére ment, s onnan leugrott az udvarra. Azonnal szörnyet halt. A házbeliek a zuhanásra öszszefutottak s a borzasztó látványt, mely eléjük tárult, elképzelhetők. A holttestemet a Róchuskórházba vitték. Vidacs öt gyermeket hagy hátra, kik reggel szokás szerint az iskolába mentek, s onnan hívtak ki öngyilkos atyjuk gyászravatalához. Vidacs neje a mult nyár folyamában hunyt el.

— A magyar nyelv az első erdélyi vasutnál. E társulat okt. 29-én tartott tanácsülésében a főigazgatóság előterjesztésére, miszerint a kormány meghagyása folytán már a jövő 1874. január 1-től kezdve a belkezelésnél is a magyar nyelv alkalmazandó, miután, daczára az e részbeni fázadozásoknak, nem volt lehetséges az összes személyzetet oly módon előállítani, hogy mindnyájan a magyar nyelv szükséges jártasságával bírnának, határozatott: 1.) hogy ezenül csakis oly egyének véteessenek fel a szolgálatba, kik a magyar nyelvet teljesen bírják; 2) hogy azon egyének, kik a magyar nyelvet vagy nem, vagy csak elégtelenül bírják, komolyan utasítassanak annak mielőbbi teljes mértékben elsajátítására; 3) az alárendelt közegekkel a hivatalos érintkezés, tekintettel a forgalom biztonságára, egyelőre magyar német nyelven eszközöltessék, s az erre nétan szükségese erőök megszerzetessenek, végre 4) minden a közönség elő kerülő nyomtatványok és iratok, nemkülönbén a társulati könyvek magyar vagy magyar-német nyelven szerkesztessenek.

— Nagyszebenben, november gyönyörű, nap-sugáros őzi napjait Márton napján fergeteges időjárás váltá fel. November 10-dikén hullott az első hó s másnap is oly sűrűn havazott, hogy a házfelek egészen téli szint kaptak tőle.

— Cavour emlékszobrának leleplezési ünnepélyéről, mely már régóta foglalkoztatja Olaszország közvéleményét, a következő távirati tudósítást olvasuk: Az ünnepély roppant néptömeget vonzott Turinba; a vonatok mind elkéstek; a vendégfogadók tul vannak töltve; számos idegen hajlék nélkül bolyong a városban; a rendelkezésre álló lakások ára az óriási tödülés következtében roppant magasra rugott. Az utcákban rendkívüli élénkség uralkodik, a közönség csak Cavourral foglalkozik; az ő tetteiről, érdemeiről beszél, a nagy számban kínálgatott életrajzi rőpiratokat, alkalmi költeményeket, Cavour arcképeit, sőt a Cavour után maradt egyes tárgyak képmásolatait is tömegesen vásárolja. A hírlapok tudósításaiiban különös előszeretettel hangsúlyozzák az az osztrák-magyar követ jelenlétét. A Piazon Carlo Emanuel, a hol az emlékszober felállítatott, számos felirattal, lobogokkal, virágokkal van felszíszve négy erkélyről Olaszország és Piemont zászlói lobognak.

Turin városa igen számos kitűnőséget hívott meg az ünnepélyre. Félkettőkor a nemzeti őrség jött zene-szóval, negyed háromkor megérkezett a király Humbert, Amadeus és Carignan királyi hercegekkel és a miniszterekkel. Az ünnepi beszéd után lelepleztették a szobor; a szép csoport Cavourt ábrázolja, a mint Italia babékoszorut nyújt neki, a piedestalt négy allegoriat alak környezi. A király megtekinté a szobrot s néhány szót intézett a nemzeti őrséghez, azután Alfieri grófné, Cavour unoka hugával, ki sűrű könyeket hullatott kezét szorított; háromnegyed háromra a szertartásnak vége volt.

— A Liszt-ünnepély. A főváros zeneköre nov. 9-én ugyszólvá egész napjokat Liszt Ferencz ünnepelésére szentelték. Délelőtt tíz órakor kezdődött meg az ünnepély első része a redout kis termében nagy-számú és díszes közönség jelenlétében a hatos Cantate előadása által. Ennek végeztével Királyi Pál hosszasa b beszédben üdvözölte az ünnepelt zenészt. Elmondá érdemeit a zene s különösen a zenészet terén hazánk dicsőségének világhírűvé tétele körül és tisztelői nevében arany babér-koszorut s Pest városa által kiállított zene ösztöndíji oklevelet nyújtott át neki. Liszt Ferencz meghatva vevé át a gyönyörű babékoszorut s az alapító oklevelet és francia nyelven következőleg felelt: „Nagy köszönettel és benső hálával fogadom e megtiszteltetést s az annak kapcsában átadott becses, előttem örökké felejt-hetetlen ajándékokat. Köszönetet mondok az előért, mert hazámiai, hazám fővárosa által adatik nekem, ki szívvel, lélekkel é szeretet hazáé vagyok; köszönetet mondok a másodikért a magyar zenészet nevében, mely lelkeimmel egybeforrt. Az isten áldja meg önöket a magyar zenészet érdekében hozott nagybecsű, reám nézve örökké emlékeztetés ajándékukért.“ (Zajos eljenzés.) Ezután következett a bécsi zeneművészet képviselői ajándékának átadása. Képvisele voltak: a Musikverein, a Hofkapelle, és az udvari operaház. Felmehberger, mint a bécsi művészi körök megbízottja és képviselője, ezüst koszorut nyújtott át az ünnepelt művészeknek, hangsúlyozván azon világraszóló érdemeiket, melyeket Liszt a világzeneje tekintetében szerzett. Örökké ifju éltet kívánván neki, a bécsi művészi körök hódolatát és tiszteletét tolmácsolá. Következtek a weimari, a lipcsei, a varsói küldöttek, kik hódolatukról tettek tanuságot. Ezek nevében egy album adatott át, melynek tetején egy ezüst lant volt alkalmazva. Megható volt a magyar gazdasszonyok árva-leánykájának tisztelgése, kik egy pompás élő virágkoszorut nyújtottak át Lisztnek. A kis leányok közül az egyik szónoklat kísérletében nyújt át a koszorut. Liszt előkékenyülve fogadá a kis leányoktól ezen ajándékot, kik egyenként megcsókolták az ünnepelt férfit kezét. Az ünnepély második része este folyt le szintén a redout nagy termében, hol Liszt nagy zene-műve, a Krisztus oratorium adatott elő. Legnagyobb tetszést nyert azon része, mely Krisztus és az apostolok tengeri veszedelmét, a vihart és a habok lecsillapodását ábrázolta. Nov. 10-én volt a diszebed a Hungáriában. A kitűzött időre pontosan megjelent az ünnepelő közönség. Liszt a külföldi vendégekkel érkezett s érkezését éljenzéssel fogadták. A főhelyre Haynald érsek ült, jobbján Liszt Ferencz foglalt helyet. A többiek az ismeretség és barátság vonzó ereje szerint csoportosultak. A pompásan tervezett és éppen úgy „keresztülvitt“ ebéd elkezdődött a hal után már kezdtek töltögetni a „Cligout özevegét“ s amint az első gyöngyök szabadon törtek ég felé, fölállott Haynald érsek, hogy elmondja az első föl-köszöntőt s Lisztie üritse poharát; pohárköszöntője zajos lelkesedést szült, de nem csupán azért, mivel Lisztie volt mondva, hanem mert oly ékesen, oly gondolat gazdagon, hogy értékesekkel több volt egy udvarias természetű pohárköszöntőnél. Utána Liszt beszélt franczián. Hosszason szólott. Saját élete történetét beszélte el. Elmondta, hogy gyermekkorában kénytelen volt azon cél elérésére, melyet hivatása és ambíciója eléje tűzött, külföldre vándorolni. — De mihelyt érezte, hogy elérte célját, mihely érezte, hogy a külföldről nincs többé mit tanulnia, azonnal föltámadt benne a vágy, hogy életét hazájának szentelje. — E célját is szerencsés volt elérni, mert ime nemzete tárt karokkal fogadja s őt most csak azért boldogítja az, hogy a világszerte rakja hódolatát, hogy ő meg mindazt a ház oltárára teheti. A külföldi vendégek közül szóltak Leon a weimari színház intendánsa, gr. Tarnowszky Varsóból, és Nohl heidelbergi tanár. Továbbá Newile amerikai színész (született magyar) angol nyelven. A társaság egészen hat óráig volt együtt, s csak akkor oszlott széjjel.

A nemzeti színházban a Liszt-jubilenn alkalmazva a „Csikóst“ adták. Lisztet amint a színházba ment az előcsarnokban a színészek élükön az igazgatóval ünnepélyesen fogadták. Azután Liszt a miniszterelnök páholyában foglalt helyet, s Szigliget-tyel csaknem egy óráig társalkodott. A külföldi vendégek páholyában és az erkélyen ültek; közülök a lengyeleknek és francziáknak fölötte tetszettek a magyar tánczok, s a magyar népiélet szinpadra vitt sajátágai. A németeknek kevésbé. A rendezés is kielégítő volt, s a tánczok jól sikerültek. A vendégek egészen végig várták a darabot, s megelégedéssel hagyták el a színházat, mondván: a valóságban megismertük a fővárosi magyarokat, a szinpadról ismerjük a vidéki magyarokat, most már egész Magyarországot ismerjük.

merjük a vidéki magyarokat, most már egész Magyarországot ismerjük.

— Ráth Mór, ez érdemekben gazdag könyvkiadónk, nem nyugszik meg a bécsi közkiállításán nyert kitüntetésekben, hanem ismét egész halom ki-válóság értékes kiadvánnyal gazdagítja könyvpiacunkat. A lapunkhoz is beküldött új kiadványokból első sorban azon tudományos műveket kell kiemelnünk melyeket az Akadémia könyvkiadó bizottságának fölhívására többen fordítanak. Ilyenek Müller Mik-sa előolvasásai a nyelvtudományról; fordítja Stei-ner Zsigmond. Göthe élete, Lewes György-től, fordítja Szász Károly. A görögök története, Curtius Ernőtől, fordítja Huszár Imre. Az ókor története Duncker Miksától, fordítja Jónás János. A deductiv és inductiv lo-gika rendszere, Mill J. Stuartól, fordítja Szász Béla. Minden világhírű művekből ezuttal az első füzét jelent meg s mindeniknek ára 1—1 frt. Meltólag sorakoznak ezekhez: Toldy Ferencz munkáinak VII. köteteül „Irodalmi arczképek és szakaszok.“ a tartalmas kötet ára 2 frt 60 kr. Keleti Károly hazánk és népének második ki-adása, a magyar nemzet jutányos családi könyvtára alakjában, ára 2 frt 80 kr; ugyanily alakban Szász Károly kisebb műfordításai, (a teljes kiadás 3-ik kötetének lenyomata) ára 1 frt 20 kr. Ezekhez járul dr. Neibauer borvegytana, a földmívelési ministerium megbízásából fordította Tuba Lajos, a kolozsmonostori gazd. tanintézet vegyta-nára; ára 1 frt; továbbá az 1873. országgyűlési törvénycikkek nagy 8-ad és kis 16-od réti kiadá-sának 3-dik füzeté; ára mindkettőnek 40—40 kr; ugy szintén a m. kir. ministerium rendeleteinek gyűjteménye, 1873 ötödik és hatodik füzet ára 50 kr. Vajha a közönség meleg pártfogással viszonzná az áldozatkész kiadó ernyedetlen buzgalmát.

— Egy tarkanadrág tragédiája. Zilahon történt, hogy egész őszig folytonos gyujtogatások által volt a város nyugtalanítva. A nép közt, nem tudni hogy és mikép, az a hír kezdett terjengni, miszerint a gyujtogatásokat egy tarkanadrágos uri ember követi el. Egy reggel K. adóvégrehajtó ér-kezik a városba. Egyik vendégében megszálván, azonnal a városba siet, hogy megjelenséről egy és másik közeget értesítse. Alig érkezik azonban a szegletig, midőn egy nagy csoportból egy kis pa-raszt ember kiválik és egész közelébe lépve s meg-nézve ríkit tarka nadrágát, kérdi, hogy mutassa meg az utlevélt. A tarka nadrágos végrehajtó nem értván a kérdés velejét, összeszította a kis em-bert, mire csakhamar többen érkeztek vissza és megcsipték a végrehajtót, s követelték, hogy a vá-rosházra kövessék őket. A tarkanadrág tiltakozott, opponált, hanem a csoport hatalmasabb volt és fél óra mulva a végrehajtó már a városház hűvö-sén ült. Csak este felé sikerült magát tisztázni a vád alól, hogy tarka nadrága van ugyan, de azért nem gyujtogató.

KÖZGAZDASÁG

Kimutatás

a déési takarékpénztár 1873. év october havi üzlet-forgalmáról.

Bevétel.

Betétek 158 tétel mellett 2584 frt 94 kr. Befizetett kamatok 1167 frt. Visszafizetett váltók 60650 frt. Különbféle díjak 606 forint 55 krajczár. Betéti könyvdíjak 1 forint 80 krajczár, Meglé-ritett kezelési költség 41 frt 41 kr. Visszafizetett előlegek 270 frt. Visszafizetett váltók 9200 frt. Részvényjegy aláírás díjak 9 frt. Részvényjegy kiállítás díjak 2 frt 25 kr. Részvényjegy bélyeg-illeték díjak 1 frt 80 kr. Új részvényekre befize-tett alaptőke 2080 frt. Részvényjegyekre felülfiize-tés 105 frt. Házbér 17 f. 50 kr. Államilleték 90 kr. Összesen 76748 frt 15 kr.

Pénztármaradvány september hó 30-ról 5299 frt 35 kr.

főösszeg 82047 frt 50 kr.

Kiadás.

Betét visszafizetésekre 43 félnek 9788 frt 31 kr. Leszámitolt váltókra 55587 frt 50 kr. Tiszi fizetésekre 141 frt. Betét folyó kamatra 41 frt 91 kr. Kezelési költség 57 frt 47 kr. Előlegekre 1000 frt. Visszafizetett váltókra 9300 frt. Visszafizetett váltók kamataira 189 frt 81 kr. Ka-mat s osztalékra 360 frt. Házbérre 200 frt. Jóté-kony s közszélu adományra 29 frt 25 kr. Nap-biztosi tisz. díjra 27 frt. Bélyeg s államilletékre 2 frt 70 kr.

Összesen 76724 frt 98 kr.

Pénztármaradvány october 31-ről 5322 frt 52 kr.

főösszeg 82047 frt 50 kr.

Deésen, 1873. okt. 31.

— A szamosújvári piaci árai november 3 auszt. mérő Tisztábuza 6 frt 40 kr, elegybuza 5 frt 24 kr. rozs 4 frt 40 kr. kukorica — ft — kr. zab 1 frt 40 kr. pityóka 1 frt 75 kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 52 kr. egy kupa borsó

15. kr. lencse. 15 kr paszuly 15 kr Egy mázsa kenyér liszt — frt Egy font marhahús 15, Egy mázsa szóna — frt — kr. Egy 8l tűzi fa keményt 9. frt—

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 11-én 5 % Metalliques 68.— frt. 72.90.

Kamat — 5 % Nemzeti kölosön 72.90 frt.

1860. Kölosön 100.25 Bankrészevény 940. Hiteles-tézeti részvények 208.72. London 115 — ft. st. —.

Ezüst 109.50. Cs. kir. arany 5.46 1/2. Napoleondor 9.18

Urbéri kötvények: Magyarországi 74.75. Te-mesi 74.— Erdélyi 73.— Horvátországi 76.—

Közönség köréből *)

Hálanyilatkozat.

Nem mulaszthatom el, hogy a „Tisza“ bizto-sító és jelzalog bank Tekintetes igazgatóságának hálás köszönetemet ne nyilvánítsam, azon pontos eljá-rásáért, miszerint folyó évi Augustus 30-án leégett csűröm és takarmányom árát, minden levonás nél-kül kellő időben kifizette.

Kelt Fülében, 1873. october 31.

idősb: Borbáth Sámuel
birtokos.

Tekintetes igazgatóság!

Kötelességemnek ösmerem, hogy hálás köszö-netemet nyilvánítsam a „Tisza“ bank igazgatóságá-nak, azon eljárásáért, miszerint ezen év september 7-én leégettettem s a biztosított összeggel hiányta-lanul kielégítetttem.

Füle, 1873. november 9-én.

Fosztó Jósias.

Figyelmeztetjük a t. cz. közönséget Stein János muzeumegyleti könyvtáros és egy-nyomdász 1874-ik évi képes na-gyobb naptárára, a mely e napokban fog megjelenni és dús tartalma mel-lett a ministeriumok, az erdélyi ösz-szes törvényszéki, közigazgatási, pénz-ügyigazgatási, adó-, posta- és távir-dahivatali; továbbá az állami és más nyilvános intézeteknek, a legujabb és teljesen hiteles adatok után összeállít-tott tiszti czim- és névtárát fogja tar-talmazni; és így hivatalnokok, gazdák, magánosok és üzlembereknek szük-séges, csaknem nélkülözhetlen kézi-könyvül szolgálni lesz hivatva. Bolti ára csak 50 kr.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Nyilttér. *)

Minden betegnek erő és egészségsz gyógyszer és költség nélkül:

Revalesciere Du Barry.
Londonból. (50—208)

A delicat gyógytápszer Revalesciere du Barry elenyéss tet minden betegséget, mely a gyögszerekkel daczol; t. il nyomor, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mirigy-, nyálhátya-, léleg-zés-, hűdés- és vesebajokat, tuberculost, vérhast, aszkórt, asthmát, hurutot, emésztéshányt, dugulást, hideglázt, szédü-, lést, vértolulást, fülzugást, émelygést, hányást még terhes ál-lapotban is, diabetet, buskomorságot, soványodást, csúsz, kösz-vényt és sápkórt. Kivonat 75,000 bizonyítványból gyógyulá-sokról, melyek minden gyögszerrel daczoltak:

73.928 sz. bizonyítvány.

Waldegg, Stajerh. 3. apr. 1872.

Az ön Revalescierejének köszönhetem, hogy 60 éves létemre, két évig folytonosan használván azt, kés-és lábbéna-lásomról nemcsak teljesen meggyógyultam, s mint legjobb koromban ismét dolgom után láthatok. E nag-4 jótéteményér fogadja meleg hálámat.

Sigmo Br.

73.268 sz. bizonyítv.

Trapani, Sicilia, 13. apr. 1870.

Nőm, borzasztó ideg-és biliosus fájdalmaik áldozata, az egész test feldagadásával, szivdöbögéssel, álmatlansággal és hypochondriassal párosulva, az orvosok által fel lón ad-va, midőn elhatároztam magam du Barry megfizethetlen Reva-lescierejéhez folyamodni. E drága szer barátaim nagy bánu latára rövid időn megszűntette ama borasztó fájdalmaikat s nűmet annyira helyreállítá, hogy ámbár már 49 éves, táncs mulatságokban tevékeny részt tud venni. Ezt kötelességem a hasonlő bajokban szenvedők érdekében, hálás köszönetem mel ett, tudatni önnel.

Atanasio Barber F

Táplálóból levén a húsni, a Ravalescierejétszekmő és gyermekeknek 50-szer olcsóbb a gyögszernél.

1/2 fontos bádogszelvényben 1 frt. 60 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 50 kr., 5 font 10 frt. 12 font 20 frt. 24 font 36 frt. Ravalesciere kétszersült szelvényben 2 frt 50 kr és 4 frt 50 kr. Ravalesciere csokolade porban és táblákban 12 csészére 1 frt 50 kr. 24 csészére 2 frt 50 kr, 48 csészére 4 frt 50 kr. Porban 120 csészére 10 frt. 288 csészére 20 frt. 576 csészére 36 frt. Kapható Barry du Barry és társa által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyögszerezésnél és fűszerárusoknál; a bécsi ház el is küld minden irányba postai utánvét vagy utalvány mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlynál. Debreczenben: Mi-álovits István a „Kigyóhoz“ címzett gyögszertárában. Du-na-földvár: Nadhara Pálnál. Brassóban: Fabiek Ede és Ikellensál. Gyula-Fehérvárt: Mihelyes Zeigmond gyögy-szerésznél. Marosvásárhelyt: Fogarassy Demeternél. Pesten Török Józsefnél. Temesvárt: Quiriny Alajos és a város gymsertárában.

*) E közeérdeklő fészölásoknak szánt rovat alatti közle-ményekért csupn a sajtó-hatóság irányában vállal felelő-séget.

(*) E rovat alatti közleményekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget, Szerk.

Hivatalos.

Sz. 30513 — 1873.

(438)

(1—1)

Árverezési hirdetmény.

A kolozsvári m. k. pénzügy igazgatóság részéről ezennel közhirrre tetetik, hogy Szamosujvár sz. k. városa területén elhasználandó bor, must és hus után járó fogyasztási adónak, az 1871. évi LXI. t. cz. értelmében és a törvényhozás útján hozandó változtatások fenntartása mellett az árszabályzat III-ik osztálya szerint 1874. évre leendő bészédése nyilvános, a szamosujvári pénzügyi biztosság irodájában és folyó 1873. évi december 3-án délelőtt 10 órákor tartandó árverezés útján haszonbérbe fog adatni.

Kikiáltási ár a) a bor- és must elhasználása után szedhető fogyasztási adóra nézt	450 frt.
b) Husfogyasztási adóra nézt	4550 frt.
összesen:	5000 frt.

Írásbeli kellőleg felszerelt és úgy a bor, must és husra nézt együttesen, valamint csak azok egyike iránt is teendő ajánlatok, melyekhez a kikiáltási árnak 10 %-tőlja bánatpénzül melléklendő, felemlített kir. pénzügy igazgatóság Elnökségénél folyó év december 1-ig, a szamosujvári pénzügyi biztosságnál pedig az árverezés megkezdéséig elfogadhatnak.

Árverezési és bérleti feltételek ugyanott s jelzett időig a hivatalos órákban betekintheők.

A m. k. pénzügy-igazgatóság.

Kolozsvártt, 1873. november 9-kén.

Sz. 692. 1873.

(439)

(1—2)

Hirdetmény!

A nemes dobokamegyei alispán urnak idei 3123 számú rendelete folytán a Beszterce, Nagy-Sajó, Szász-Régeni útvonalon; Nagy-Sajó községében egy 8 ölös hosszú híd tenyeres napszámos munka és fuvar ingyen kiszolgáltatása mellett kölabókra lévén felállítandó, annak a megyei mérnök ur által 1612 ft-ra o. é. számított összeg kikiáltása mellett szóbeli árlejtés útján vállalkozónak lévén kiadandó, az árlejtési határnap folyó 1873-ik évi december-hava 18-kára Nagy-Sajó községében a községi irodában tűzetik ki.

Melyre vállalkozni kívánók a felkiáltási ár 10 %-al ellátva megjelenni felhivatnak.

Az árlejtési feltételek ezen hivatalnál, a hivatalos órákban mindég megtekintheők.

A nagy-sajói járás szolgabíróságától.

Kisbudak, 1873. november hó 8 kán.

BODÓ SÁNDOR, szolgabíró.

Nem hivatalos.

(435)

(2—3)

Tölgyfa elárverezés.

Mintegy 200 darab 15—32 hüvelyk vastagságú, 7—8 öl magosságu tölgyfa Kis-Kapuson (Kolozsmegye) folyó hó 16-án délután 2 órákor, szabad kézből el fog árvereztetni, összesen vagy egyenként; a fák alkalmazhatók malom gerendéjekhez, dongákhoz, vagy bár minemű kemény épületekhez is. A tulajdonos ur megbízásából

ifj. SZÓCS LAJOS, kör-jegyző.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhirrre teszi alóírt igazgatóság, hogy a kolozsvári hitelbank és zálogkölesön-intézetnél elzalogosított tárgyak, melyeknek zálogjegyei az intézethez újítás végett beadattak ugyan, de a megújított jegyeket terhelő kamatok be nem fizetettek, minden tekintet nélkül arra, hogy azok lejártak-e vagy nem, nyilvános árverés útján az intézet helyiségében el fognak adatni: még pedig

(425)

(3—3)

az első osztályu, azaz ruhaneműek, házi eszközök stb. árverése lesz

f. é. november 17-kén.

A II. osztályu tárgyak, u. m. arany, ezüst neműk árverése lesz

f. é. november 24-kén
mindig d. u. 3 órákor.

A zálogtárgy tulajdonosa fel van jogosítva az eladásra kitett tárgyat az árverés kezdete előtt még kiváltani vagy átiratni, a már eladott tárgyakból a bejött többlet őt illeti.

A vevő tartozik a vételárt rögtön lefizetni és a tárgyat elvitetni.

Kolozsvártt, october 23-kán, 1873.

A hitelbank és zálogkölesön-társulat
igazgatósága.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvártt kaphatók:

Naptárak 1874-re.

AZ „ATHENAEUM”

(Ezelőtt Emich Gusztáv)

Nagy Képes Naptára

a z 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tiszti ezimárral
Tizenötödik évi folyam számos fametszvényvel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb
napár.

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Egyetemi hallgatók

Zseb-naptára

1873¹ évre.

Szerkeszti KAN BELA. Első évi folyam

Angol-vászonba kötve, jegyzék-alakban, ironnal ellátva.

Ára 1 frt 20 kr.

Balpárti Nép-Naptár.

Balpárti polgártársai számára szerkeszti Vasgyuró Tamás. 1874.

Negyedik évfolyam. Ára 50 kr.

Magyar kézmű-iparosok Képes Naptára
az 1874-dik évre.

Szerkeszti Csukási József. Első évfolyam. Számos fametszvényvel.
Ára 50 kr.

Jegyzék-Napló, gazdák számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Jegyzék-Napló, mindenki számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

István Bácsi Naptára.

vagy is családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előjáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

Képes Kalendárium 1874. közönséges évre.

Alapítá Majer István. Szerkeszti Köhalmi K. József.

XIX-dik évi folyam. Ára 50 kr.

Hölgyek Naptára 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 40 kr.

Protestáns új képes Naptár 1874-dik évre.

Szerkesztette Dömötör János tanár. Új folyam.— II. év.

Ára 50 krajczár.

Honvéd Naptár.

(Együttal katonai Naptár.)

A magyarnép számára. Szerkeszti Áldor Imre 1874. Hetedik évfolyam.

Ára 60 kr.

AZ ATHENAEUM

Kis Képes Naptára

az 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Negyedik évi folyam.

Számos remek metszvényvel. Ára 50 kr.

Kossuth Naptár 1874.

Szerkeszti Honfi Tihamér. Negyedik évfolyam. Ára 40 kr.

Orvosi Zsebnaptár 1874. évre.

Ötödik évfolyam. Közép-Europa fürdőhelyeinek térképével. Szerkeszti dr. Hochhalt Károly pesti gyakorló orvos. Ára 1 frt 20 kr.

A magyar nők Házi Naptára 1874.

Szerkeszti Beniczky Irma. Hatodik évi folyam. Ára 60 kr.

Szerelmesek Naptára 1874.

Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti Don Juan N. 8-r. Ára 80 kr.

Lidércz Naptár 1874-dik évre.

Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye.

Tizenharmadik évi folyam. Ára 60 kr.

Határidő-Naptár.

Mindenemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára. 1874. Ára 1 frt 20 kr.

Irodai fali naptár 1874. évre.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágón inneni rész törvényszékei s járásbíróságai táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

CHOPIN,

Liszt Ferencz után

franciából

Gróf Vass Ottilia. Ára 1 frt 60 kr.

Három nemzedék.

Széchenyi és Vörösmarty, Kossuth és Petőfi, Deák és Arany.

Ára 60 kr.

A kórisme

megállapítására szükséges vizsgálati módszerek.

Irta ifj. Purjesz Zsigmond.

Ára 1 frt 20 kr.

Kastély és Hámor.

Regény.

Ponson du Terrail után francziából fordítva.

Ára 2 kötetnek 2 frt.

A vadember halála.

Regény.

Ponson du Terrail után francziából fordítva.

Ára 4 kötetnek 4 frt.

A törvényszéki orvostudomány gyakorlati kézikönyve,

különös tekintettel a legújabb

szabályrendeletekre,

orvosok, jogtudók és tanulók számára.

Irta dr. GROSZ LAJOS,

az országos közegészségi tanács rendes tagja és jegyzője; m. k. államvasúti igazgató főorvos; egyetemi m. tanár; a budapesti kir. orvos-egylet, a m. k. természettud. társulat, a bécsi cs. kir. állat-növényteni, az alsórajnai természet-orvostani, a német törvényszéki lélektani tudományos egyletek tagja.

Ára 3 frt 60 kr.

Magyar önüggyvéd

vagyis elméleti és gyakorlati tanácsadó és utmutató a polgári életben

leginkább előforduló jogügyletek elintézésére, továbbá az államfő, az államkormány, s a közigazgatási és bírói hatóságoknál ügyvédi segély nélkül benyújtható mindenemű folyamodványok, kérvények, panaszok, felebbezések, valamint a jogügyleteket tárgyzó magán-írókatok és beadványok fogalmazására és szerkesztésére vonatkozólag több százra menő magyar és német szövegű íromány-példával ellátva. Minden osztálybeli honpolgárok használatára. Irta TÓTH LAJOS köz- és váltóügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.

Harmadik, egészen átdolgozott s az időközben hatályba lépett újabb és legújabb hazai törvények alapján kiegészített és jelentékenyen bővített kiadás. Ára 2 frt 40 kr.

(431)

(2—3)

Haszonbéri hirdetmény.

A kolozsvári ev. ref. egyház és főtanoda helybeli főtéri 273 révi és 22 új számmal jelzett lábasházuk, jövő 1874. ápril 24-től kezdve, három egymásután következő évekre, folyó november 28-kán délután 4 órákor, a régi 274. számú szomszédos lábasház éttermében tartandó közárverés útján haszonbérbe adatik. A feltételek addig is megtekintheők az árverezésre határozott helyiségben, a vendéglősnél.

Galéne-befecskenkezés.

Gyógyít fájdalom nélkül 3 nap alatt minden húgyeső-kifolyást, úgy most keletkezőt, valamint kifejejtett és (445) egészen idültet. (50—52) Központi főraktár az osztrák-magyar birodalom számára:

Maager Vilmos, Bécs,

Heumarkt Nro. 3. sz.

1 üveg ára használati utasítással:

3 frt 70 kr.

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznel.